

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobkyně: **Lighthouse Services, s. r. o.**, se sídlem Jankovcova 1569/2c, Praha 7, zastoupené Mgr. Ivanem Sagálem, advokátem se sídlem Karlovo náměstí 10, Praha 2, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o přezkoumání rozhodnutí žalované ze dne 8. 2. 2005, č. j. 323-6003-261-27-1.2005/Ad, o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 18. 10. 2005, č. j. 12 Ca 41/2005 – 35,

t a k t o :

- I. V řízení o kasační stížnosti **se pokračuje.**
- II. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 10. 2005, č. j. 12 Ca 41/2005 - 35, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d ň ě n í :

Žalovaná (dále jen „stěžovatelka“) podala kasační stížností proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 18. 10. 2005, č. j. 12 Ca 41/2005 - 35, kterým bylo zrušeno její rozhodnutí ze dne 8. 2. 2005, č. j. 323-6003-261-27-1.2005/Ad (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž bylo zamítnuto odvolání žalobkyně a potvrzen platební výměr Pražské správy sociálního zabezpečení ze dne 17. 12. 2004, č. 8/952/04. Citovaným platebním výměrem byl žalobkyni předepsán k úhradě nedoplatek pojistného na sociální zabezpečení ve výši 690 812 Kč a penále ve výši 316 161 Kč, tedy dluh v úhrnné výši 1 006 973 Kč, protože žalobkyně nezahrnula do vyměřovacího základu pro odvod pojistného příjem zúčtovaný v souvislosti s výkonem zaměstnání zakládající účast na nemocenském pojištění zaměstnance žalobkyně (cizího státního příslušníka-občana Státu Izrael) pana G. S. R. za období od 1. 4. 2003 až do 31. 12. 2003.

V **žalobě** žalobkyně uvedla, že nebyla povinna platit pojistné období v období od 1. 4. 2003 až do 31. 12. 2003 za svého zaměstnance pana G. S. R. Odkázala na čl. 7 Smlouvy o sociálním zabezpečení uzavřené mezi Českou republikou (dále též „ČR“) a Státem Izrael (dále

těž „Izrael“) vyhlášené ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 73/2002 (dále též „Smlouva“), ze kterého v návaznosti na čl. 3 Smlouvy podle ní vyplývá, že se na něj v oblasti sociálního zabezpečení vztahují právní předpisy České republiky. Podle § 3 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistném na sociální zabezpečení“) je zaměstnanec povinen platit pojistné, pokud je účasten nemocenského pojištění podle předpisů o nemocenském pojištění. Z § 5 písm. b) zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění účinném do 31. 12. 2003 (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“) však vyplývá, že *z nemocenského pojištění jsou vyňati cizí státní příslušníci, kteří nemají trvalý pobyt na území České republiky, a kteří jsou činní v České republice pro zaměstnavatele v pracovně právním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů*. Podle žalobkyně je tak zaměstnanec pan G. S. R. jako občan Státu Izrael bez trvalého pobytu na území České republiky na základě citovaných ustanovení vyňat z nemocenského pojištění a v návaznosti na to i ze systému sociálního zabezpečení v celém kalendářním roce 2003. V této souvislosti odkázala také na předchozí judikaturu. Dále namítla, že řízení o vydání předmětného platebního výměru bylo zatíženo vadou, neboť žalobkyni nebyl doručen protokol o provedené kontrole, a žalobkyně tak nebyla uvědomena o zahájení správního řízení a nebyla jí dána možnost se k věci vyjádřit.

Stěžovatelka v písemném **vyjádření k žalobě** námitky žalobkyně odmítla s tím, že na zaměstnance žalobkyně se vztahuje Smlouva, která je založena na principech rovnosti nakládání s občany smluvních států a principu jediného pojištění. Čl. 7 Smlouvy je podle žalované nadřazen § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění, neboť v opačném případě by došlo k popření významu Smlouvy. Takový postup by byl podle stěžovatelky v rozporu s čl. 1 odst. 2 Ústavy České republiky. Stěžovatelka rovněž odmítla výhrady žalobkyně týkající se údajných vad protokolu o kontrole a řízení o vydání předmětného platebního výměru. Důvody, pro které dospěla k tomuto závěru velmi podrobně a přehledně odůvodnila. Dále se vypořádala i s dalšími námitkami žalobkyně.

Městský soud v Praze v **rozsudkem** ze dne 18. 10. 2005, č. j. 12 Ca 41/2005 – 35, zrušil napadené rozhodnutí stěžovatelky pro vady řízení a vrátil jí věc k dalšímu řízení. V odůvodnění rozsudku uvedl, že podstatou sporu je výklad čl. 7 Smlouvy, kterou je Česká republika vázána ve smyslu čl. 10 Ústavy a která tak má přednost před českými právními předpisy. Podle čl. 7 Smlouvy, není-li stanoveno něco jiného, vztahují se na výdělečně činné osoby právní předpisy smluvní strany, na jejímž území je výdělečná činnost vykonávána. Městský soud v Praze proto dospěl k závěru, že na zaměstnavatele žalobkyně, který je občanem Izraele, nemá trvalý pobyt na území ČR a jeho pracovněprávní vztah byl uzavřen podle cizích právních předpisů, se proto vztahuje zákon o nemocenském pojištění. Podle jeho § 5 písm. b) /ve znění účinném do 31. 12. 2003/, byli z pojištění vyňati cizí státní příslušníci, kteří neměli trvalý pobyt na území České republiky a kteří byli činní v České republice pro zaměstnavatele, kteří požívali diplomatických výsad a imunit, pokud mohli být účastni nemocenského pojištění v jiném státě, nebo pro zaměstnavatele v pracovněprávním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů. Dospěl proto k závěru, že v rozhodném období byl pan zaměstnanec G. S. R. vyňat z pojištění podle § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění. Městský soud v Praze v odůvodnění rozsudku uvedl, že z tohoto důvodu shledal žalobu důvodnou, a proto napadené rozhodnutí stěžovatelky podle § 78 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, (dále jen „s. ř. s.“) zrušil pro nezákonnost a zavázal ji právním názorem, který vyslovil ve zrušujícím rozsudku. K námitkám žalobkyně týkající se procesních vad při vydání platebního výměru městský soud v Praze uvedl, že dospěl k závěru, že nejsou důvodné, když se zcela ztotožnil s jejími názory na danou otázku vyloženými ve vyjádření stěžovatelky v k žalobě a pro stručnost na něj také odkázal.

Proti tomuto rozsudku podala stěžovatelka **kasační stížnost** z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a z důvodu nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti rozhodnutí podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Podle stěžovatelky je s ohledem na čl. 7 Smlouvy nutné na zaměstnance, izraelského státního příslušníka, který vykonává výdělečnou činnost na území České republiky, pohlížet pro účely sociálního zabezpečení jako na českého zaměstnance, který podléhá českým právním předpisům o sociálním zabezpečení a je účasten nemocenského pojištění v České republice. Na pracovní vztah uzavřený podle jiného než českého práva proto nelze vztahovat ustanovení § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění, ve znění do 31. 12. 2003, neboť mezinárodní smlouva má podle čl. 10 Ústavy České republiky aplikační přednost před těmito ustanoveními. Účelem mezinárodních smluv je totiž vyloučit účast migrujících osob na dvojím pojištění, či zamezit neexistenci jejich pojištění. Proto je třeba při provádění označených mezinárodních smluv vycházet z tzv. principu „jediného pojištění“, a to v místě, kde osoby kryté mezinárodními smlouvami vykonávají svou činnost. Pokud by zákonodárce vyloučil z účasti na nemocenském pojištění všechny cizí státní příslušníky, kteří nemají trvalý pobyt na území České republiky a mají uzavřenou mezinárodní smlouvu dle cizích právních předpisů (ve smyslu § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění) došlo by k porušení čl. 1 odst. 2 Ústavy České republiky, neboť mezinárodní smlouvy by tím pádem byly nadbytečné.

Pro podporu svého závěru odkázala i na zákon č. 424/2003 Sb. (kterým došlo ke změně zákona o nemocenském pojištění), kterým byly do okruhu pojištěných osob výslovně začleněny i osoby činné na základě pracovního poměru uzavřeného dle cizího práva. Připomněla, že v přechodná ustanovení tohoto zákona výslovně reagují na to, že pojistná povinnost a účast na pojištění je i nadále stanovena a upravena také mezinárodními smlouvami o sociálním zabezpečení.

Jelikož podle čl. 2 odst. 1 A písm. a) Smlouvy *se tato smlouva ve vztahu k ČR vztahuje na právní předpisy o nemocenském pojištění* a v čl. 7 Smlouvy je stanoveno, že *nestanoví-li čl. 8 a 9 něco jiného a ve smyslu čl. 10 nebylo dohodnuto jinak, vztahují se na výdělečně činné osoby právní předpisy smluvní strany, na jejímž území je výdělečná činnost vykonávána*, dospěla stěžovatelka k závěru, že zaměstnanci mohou být vyňati z pojištění pouze v případě, kdy je možno vyjmout i českého občana, což je případ § 5 písm. a), c), d), e), f) zákona o nemocenském pojištění, ale nikoliv písm. b), jak tvrdil městský soud. Podle stěžovatelky tak byl daný zaměstnanec žalobkyně účasten v předmětném období nemocenského pojištění a tedy i poplatníkem pojistného. Jeho příjmy tak měly být zahrnuty do vyměřovacího základu pro odvod pojistného, resp. mělo z nich být vyměřeno pojistné. Odkázala i na shodné závěry správních soudů vyslovených v rozhodnutích týkajících se obdobných věcí.

Nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti rozhodnutí podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. je podle stěžovatelky dána tím, že ve výroku rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 18. 10. 2005, č. j. 12 Ca 41/2005 - 35, je uvedeno, že se napadené rozhodnutí stěžovatelky zrušuje pro vady v řízení, přestože z odůvodnění jednoznačně a výslovně vyplývá, že se napadené rozhodnutí zrušuje pro nezákonnost. Přitom z odůvodnění rozsudku nevyplývá, že by řízení mělo vady, případně, které vady by měla stěžovatelka odstranit. Stěžovatelka tak nemůže postupovat podle závazného právního názoru Městského soudu v Praze.

Dále podotkla, že rovněž výrok o nákladech řízení je nezákonný, neboť žalobkyni byla přiznána náhrada za zaplacený soudní poplatek ve výši 2000 Kč, přestože soudní poplatek, který zaplatila žalobkyně, jí měl být vrácen z účtu Městského soudu v Praze. Z výše uvedených důvodů stěžovatelka navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 10. 2005, č. j. 12 Ca 41/2005 - 35, a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

Žalobkyně ve **vyjádření ke kasační stížnosti** výslovně zaměřila svoji argumentaci pouze ke stěžovatelné námitce nezákonnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., přičemž výtky týkající se nepřezkoumatelnosti rozsudku Městského soudu v Praze a směřující proti výroku o náhradě nákladů ponechává zcela na úvaze Nejvyššího správního soudu. Ztotožnila se závěry Městského soudu v Praze a uvedla, že čl. 7 Smlouvy je kolizní normou odkazující v dané věci na české právní předpisy o sociálním zabezpečení včetně jejich kolizních norem. Je tedy třeba aplikovat rovněž ustanovení § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění vyjímající z nemocenského pojištění cizí státní příslušníky, kteří nemají trvalý pobyt na území České republiky, a kteří jsou v ČR činní pro zaměstnavatele v pracovněprávním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů. Ohradila se proti tvrzení stěžovatelky, že „základním principem smluv o sociálním zabezpečení je princip jediného pojištění“ a označila jej za čistě účelové. Podle názoru žalobkyně ze smluv o sociálním zabezpečení vyplývá pouze tzv. národní režim zacházení, který vylučuje, aby cizí státní příslušník byl v horším postavení než český občan. Umožňuje však, aby měl privilegované postavení spočívající v poskytnutí výhod, které nemají čeští občané.

Dodala, že se cítí uspokojena rozhodnutím stěžovatelky ze dne 26. 1. 2006, č. j. 323-9018-4929-8.12.2005/Ad, vydaným po podání kasační stížnosti z důvodu vázanosti právního názoru vysloveného v předmětném pravomocném zrušujícím rozsudku Městského soudu v Praze. V tomto citovaném rozhodnutí stěžovatelka zrušila platební výměr Pražské správy sociálního zabezpečení ze dne 17. 12. 2004, č. 8/952/04, a řízení zastavila. Navrhla proto, aby Nejvyšší správní soud řízení o kasační stížnosti žalované pro uspokojení žalobkyně zastavil podle § 47 písm. b) s. ř. s.

Nejvyšší správní soud rozhodl usnesením ze dne 30. 5. 2007, č. j. 4 Ads 15/200 – 66, o přerušení řízení, neboť u Ústavního soudu probíhalo řízení o ústavních stížnostech podaným proti rozsudkům zdejšího soudu č. j. 4 Ads 9/2005 - 62 (IV. ÚS 503/06) a č. j. 4 Ads 14/2005 – 73 (II. ÚS 613/06), jejichž výsledek mohl významně ovlivnit rozhodování v posuzované věci. V mezitím rovněž proběhlo řízení před rozšířeným senátem zdejšího soudu ve věci vedené pod sp. zn. 6 Ads 88/2006, v němž byla posuzována otázka vztahu čl. 6 Smlouvy mezi ČR a Švýcarskou konfederací a čl. 4 a 6 Smlouvy mezi ČR a Spolkovou republikou Německo o sociálním zabezpečení a ustanovení § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění, která má dopad na výklad právních otázek rozhodných pro posuzovanou věc. Po odpadnutí těchto překážek postupu v řízení v něm Nejvyšší správní soud pokračuje.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Městského soudu v Praze i řízení, jež jeho vydání předcházelo, v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka uplatnila ve své kasační stížnosti, a dospěl k závěru, že **kasační stížnost je důvodná**.

Nejvyšší správní soud shledal, že mezi účastníky není sporu o skutkových okolnostech daného případu. Z předloženého **spisového materiálu** zjistil, že žalobkyně nezahrnula do vyměřovacího základu pro odvod pojistného za předmětné období leden až prosinec 2003 mzdu pana G. S. R. (občana Státu Izrael bez trvalého pobytu na území České republiky), který byl žalobkyní zaměstnán na základě pracovně právního vztahu řídicím se jiným než českým pracovním právem. Tyto skutečnosti však nebyly mezi účastníky sporné. Rovněž nebyla zpochybněna částka dlužného pojistného ani penále k ní.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval návrhem žalobkyně na zastavení řízení podle § 47 písm. b) s. ř. s., protože byla podle svého tvrzení plně uspokojena rozhodnutím stěžovatelky. Ustanovení § 47 písm. b) s. ř. s. v souladu s § 62 odst. 4 s. ř. s. stanoví, že soud řízení usnesením zastaví, prohlásí-li návrhovač, že byl po podání návrhu postupem správního

orgánu plně uspokojen. V této souvislosti Nejvyšší správní soud považuje za nutné připomenout, že v řízení o kasační stížnosti mají jeho účastníci zásadně rovné postavení a že kasační řízení je ovládáno dispoziční zásadou. Účastník řízení před soudem prvního stupně (žalobce či žalovaný) může iniciovat svým kvalifikovaným podáním kasační řízení a v návaznosti na to s ním i stanoveným způsobem disponovat (např. vzít kasační stížnost zpět). V dané věci je řízení o kasační stížnosti vedeno z podnětu žalované, která tak disponuje předmětem řízení o kasační stížnosti a je tedy i navrhovatelem řízení ve smyslu § 47 s. ř. s. Skutečnost, že žalovaná se řídila napadeným pravomocným rozsudkem a po podání kasační stížnosti vydala nové rozhodnutí, kterým uspokojila žalobkyni, tak není důvodem pro zastavení řízení pro uspokojení ve smyslu § 47 písm. b) s. ř. s. Opačný závěr by byl jak v rozporu se zásadou dispoziční, tak v rozporu s principem rovnosti účastníků řízení, neboť by vedl k faktickému odepření možnosti podat kasační stížnost žalovanému správnímu orgánu, protože ten je po zrušení svého rozhodnutí povinen pokračovat v řízení a řídit se přitom závazným právním názorem vyjádřeným v pravomocném soudním rozhodnutí, bez ohledu na to, zda je ve věci podána kasační stížnost. Pokud by správní orgán pravomocné soudní rozhodnutí nerespektoval a nepokračoval řádně v řízení, mohlo by se dle okolností jednat o nečinnost, proti níž se lze bránit podáním žaloby dle § 79 a násl. s. ř. s. (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 05. 2007, č. j. 2 Ans 3/2006 - 49). Nejvyšší správní soud dodává, že žalobkyní navrhovaný postup podle § 47 písm. b) s. ř. s. přichází v úvahu jediné v případě žalobního řízení, neboť v takové situaci de facto by odpadl důvod, pro který žalobkyně podala žalobu.

Nejvyšší správní soud uvádí, že stížnostní důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. je dán tehdy, když soud při svém rozhodování aplikoval na posuzovanou věc jiný právní předpis, než měl správně použít, a pro toto pochybení je výrok soudu v rozporu s příslušným ustanovením toho kterého právního předpisu, nebo tehdy, když byl soudem sice aplikován správný právní předpis, avšak nebyl správně vyložen. O nesprávné posouzení právní otázky může jít také tehdy, pokud by byl vyvozen nesprávný právní závěr z jinak správně zjištěného skutkového stavu věci, nebo je sice učiněn správný právní závěr, ale v odůvodnění rozhodnutí je nesprávně prezentován.

Kasační důvod ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. v sobě zahrnuje tři dílčí varianty nepřezkoumatelnosti. První varianta (nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti rozhodnutí) spočívá buď v tom, že rozhodnutí vykazuje takové textové a formulační nedostatky, že z obsahu textu není dostatečně zřejmá souvislost s příslušnými podklady pro rozhodnutí, nebo příp. v tom, že i jinak text rozhodnutí obsahuje nejasné, rozporné či jiným způsobem nesrozumitelné údaje. Následující důvod (nepřezkoumatelnost spočívající v nedostatku důvodů rozhodnutí) je potom třeba spatřovat v tom, že se rozhodnutí neopírá o důvody, které opodstatňují dospět k určitému výroku rozhodnutí a možný dopad je třeba posuzovat vždy ve spojení se zněním konkrétního rozhodnutí. Posledně jmenovaná alternativa tohoto kasačního důvodu spočívá v jiné vadě řízení před soudem. Nejvyšší správní soud poznamenává, že je třeba její význam posuzovat jako důvod pro zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně pouze za předpokladu splnění věty navazující, tedy, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé.

Nejvyšší správní soud připomíná, že podle § 8 odst. 1 zákona o pojistném na sociální zabezpečení je zaměstnavatel povinen odvádět i pojistné, které je povinen platit jeho zaměstnanec. Pojistné ve smyslu § 1 tohoto zákona zahrnuje pojistné na důchodové pojištění, pojistné na nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Povinnost platit pojistné mají podle § 3 odst. 1 zákona o pojistném na sociální zabezpečení zaměstnanci (ale i zaměstnavatelé), jimiž se pro účely tohoto zákona podle § 3 odst. 1 písm. c) bod 1 citovaného zákona rozumějí mimo jiné jak zaměstnanci v pracovním poměru, tak osoby

činné v poměru, který má obsah pracovního poměru, avšak pracovní poměr nevznikl, neboť nebyly splněny všechny podmínky stanovené pracovní právními předpisy pro jeho vznik. Účastní na nemocenském pojištění jsou osoby uvedené v zákoně č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění k 31. 12. 2003, s výjimkou skupin osob, které byly vyloučeny podle § 5 citovaného zákona č. 54/1956 Sb. Podle § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění k 31. 12. 2003, byli účastní nemocenského pojištění zaměstnanci v pracovním poměru. Ustanovením § 5 písm. b) zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění k 31. 12. 2003, byli z účasti na nemocenském pojištění vyňati *cizí státní příslušníci, kteří nemají trvalý pobyt na území České republiky a kteří jsou činní v České republice pro zaměstnavatele, kteří požívají diplomatických výsad a imunit, pokud mohou být účastní nemocenského pojištění v jiném státě, nebo pro zaměstnavatele v pracovním právním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů.*

V předmětné věci je spornou právní otázkou, zda zaměstnanec žalobkyně (cizí státní příslušník) byl vyloučen z účasti na nemocenském pojištění podle § 5 písm. b) zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění účinném do 31. 12. 2003, a proto žalobkyně neměla povinnost za něj platit pojistné, anebo zda vzhledem k uzavřené mezinárodní smlouvě o sociálním zabezpečení se Státem Izrael se mělo uplatnit ustanovení § 5 písm. b) zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění účinném do 31. 12. 2003. Podstatou věci tedy je posouzení, jakým způsobem je třeba interpretovat ustanovení mezinárodní smlouvy o sociálním zabezpečení sjednanou mezi ČR coby státem výkonu zaměstnání a Státem Izrael, jehož příslušníkem je zaměstnanec žalobkyně.

Konkrétně se jedná o Smlouvu mezi Českou republikou a Státem Izrael o sociálním zabezpečení, uveřejněné ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 73/2002 Sb. m. s. (dále jen „Smlouva“). Nejvyšší správní soud uvádí, že uvedená Smlouva byla podepsána dne 16. 7. 2000 v Jeruzalémě. Se Smlouvou vyslovil souhlas Parlament České republiky (poslanecká sněmovna ji schválila na své 34. schůzi dne 28. 2. 2001 /usnesením č. 1467/ a Senát smlouvu schválil 28. 3. 2001) Schválená Smlouva byla doručena k podpisu premiérovi 10. 4. 2001. Smlouva byla vyhlášena 28. 6. 2002 ve Sbírce mezinárodních smluv v částce 32 pod číslem 73/2002 Sb. m. s. a vstoupila v platnost na základě svého článku 42 odst. 2 dne 1. 7. 2002.¹

Nejprve je třeba odpovědět na otázku, zda označená mezinárodní smlouva je součástí právního řádu České republiky a má tak v souladu s čl. 10 Ústavy přednost před zákonem.

Podle čl. 10 Ústavy České republiky ve znění platném a účinném od 1. 6. 2002 jsou vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Článek 1 odst. 2 Ústavy České republiky výslovně stanoví, že Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva. Tato ustanovení měla výslovně stvrdit vázanost státu nejen jeho vlastním právem, ale též právem mezinárodním a odstranit dosavadní nepřehlednou situaci, kdy s výjimkou ratifikovaných a vyhlášených mezinárodních smluv o lidských právech a svobodách, bylo možné dosáhnout přednosti před zákonem a přímé použitelnosti pouze speciálními odkazy v různých zákonech. Od 1. 6. 2002 platí, že aby byla mezinárodní smlouva součástí právního řádu České republiky a měla aplikační přednost před zákonem, musí splňovat následující podmínky: souhlas Parlamentu s posléze ratifikovanou mezinárodní smlouvou, její vnitrostátní vyhlášení a závaznost pro Českou republiku. Z výše uvedeného jednoznačně vyplývá, že uvedená Smlouva mezi ČR a Izraelem byla v posuzovaném období mezi lednem a prosincem roku 2003 součástí českého

¹ K tomu viz internetové stránky Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&T=743>, (navštíveno dne 1. 9. 2009)

právního řádu a měla tedy tzv. aplikační přednost před jí konkurujícími zákonnými normami českého práva.

Předmětná Smlouva mezi ČR a Izraelem v čl. 2 odst. 1 A písm. a) stanoví, že *se tato smlouva ve vztahu k ČR vztahuje na právní předpisy o nemocenském pojištění*, přičemž podle čl. 3 písm. a) Smlouvy *se tato smlouva vztahuje na občany smluvních stran*. Především pak čl. 7 Smlouvy uvádí, že *nestanoví-li čl. 8 a 9 něco jiného a ve smyslu čl. 10 nebylo dohodnuto jinak, vztahují se na výdělečně činné osoby **právní předpisy smluvní strany, na jejímž území je výdělečná činnost vykonávána***. Ze znění ustanovení Smlouvy vyplývá, že Smlouva vychází ze zásady teritoriality. Čl. 7 Smlouvy je totiž kolizní normou, která určuje jako rozhodné právo pro vztahy sociálního zabezpečení právo státu dle místa výkonu zaměstnání.

Nejvyšší správní soud upozorňuje, že výklady mezinárodních smluv o sociálním zabezpečení založených na principu teritoriality se zabýval rozšířený senát Nejvyššího správního soudu ve svém usnesení ze dne 21. 7. 2009, č. j. 6 Ads 88/2006 - 76, přístupné na www.nssoud.cz. Přestože se konkrétně jednalo o výklad mezinárodních smluv o sociálním zabezpečení uzavřených mezi ČR a Spolkovou republikou Německo a Švýcarskou konfederací, a v dané věci tak Nejvyšší správní soud není vázán závazným právním názorem, Nejvyšší správní soud plně sdílí v něm vyslovený právní názor na charakter a způsob aplikace těchto obsahově shodných smluv. Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v citovaném usnesení vyložil, jakým způsobem je třeba určit v rámci aplikace kolizní normy právní řád jediného státu, jímž se budou řídit vztahy sociálního zabezpečení v případě jednotlivce.

Nejvyšší správní soud proto považuje v této souvislosti za vhodné připomenout, že kolizní norma neobsahuje věcnou úpravu, neboť nestanoví práva a povinnosti účastníků právního poměru ani nestanoví obsah pojišťovací povinnosti. V dané věci je rozhodnou otázkou, jakým způsobem aplikovat kolizní normy, tj. zda se má použít jen hmotněprávních norem zvoleného práva, či tak, že se má přihlížet i ke kolizním normám zvoleného právního řádu. V druhém případě totiž kolizní normy mnohdy přikazují v konkrétním případě použít jiného právního řádu (tzv. zpětný a další odkaz). Tento výsledek by však zřejmě zkresloval skutečnou vůli účastníků, kteří svou volbou dávají najevo vůli, aby jejich práva a povinnosti byly posuzovány skutečně podle zvoleného práva a nikoliv jiného, k němuž by odkazovala kolizní norma zvoleného práva. Takto také vykládá projev vůle stran převažující teorie a praxe, a proto se ke kolizním normám zvoleného práva nepřihlíží. Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním odstraňuje možné pochybnosti tím, že uvedené řešení výslovně upravuje v § 9 odst. 2, podle něhož, pokud z projevu vůle účastníků nevyplývá nic jiného, nepřihlíží se ke kolizním ustanovením zvoleného právního řádu. Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu tak v citovaném usnesení ze dne 21. 7. 2009, č. j. 6 Ads 88/2006 - 76, přístupné na www.nssoud.cz, dospěl k závěru, že kolizní norma obsažená v článku smlouvy odkazující na použití předpisů o nemocenském pojištění České republiky a předpisů o sociálním zabezpečení České republiky, v případě zaměstnanců zaměstnaných na jejím území, neumožňuje použití § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění ve znění účinném do 31. 12. 2003.

Podle Nejvyššího správního soudu se rovněž v předmětném případě v důsledku znění čl. 7 Smlouvy neuplatní ustanovení § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění ve znění účinném do 31. 12. 2003, (výluka z účasti na pojištění), kterým byla z pojištění vyňata výše specifikovaná skupina osob, protože uvedené ustanovení je kolizní normou obsahující tzv. zpětný odkaz. Platná mezinárodní smlouva, která je součástí českého právního řádu (byla přijata za podmínek aktuálního znění čl. 10 Ústavy České republiky) totiž stanoví pomocí hraničního určovatele legis loci laboris, že na zaměstnance se vztahuje pojistná povinnost stanovená právními předpisy toho smluvního státu, na jehož výsostném území jsou zaměstnání, přičemž ze shora uvedených důvodů se neuzijí kolizní normy obsažené v české vnitrostátní

úpravě sociálního zabezpečení a nemocenského pojištění. Izraelský zaměstnanec žalobkyně (pan G. S. R.) tak byl v rozhodné době účasten nemocenského pojištění, což přímo zakládalo povinnost žalobkyně zahrnout jeho příjem do vyměřovacího základu a odvádět stanovené pojistné a za dobu prodlení s placením i penále v zákonem stanovené výši. Nejvyšší správní soud proto shledal, že byl naplněn kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., protože závazný právní názor vyslovený v posuzovaném rozsudku Městského soudu v Praze byl nezákonný.

K uplatněnému kasačnímu důvodu ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Nejvyšší správní soud uvádí, že nepřehlédl vadu rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 18. 10. 2005, č. j. 12 Ca 41/2005 - 35, spočívající v nesouladu jeho výroku s odůvodněním, když ve výroku předmětného rozsudku je uvedeno, že rozhodnutí stěžovatelky se zrušuje pro vady řízení, přestože z odůvodnění jednoznačně vyplývá, že se rozhodnutí stěžovatelky zrušuje pro nezákonnost. Citovaný rozsudek Městského soudu v Praze je tak na samé hranici přezkoumatelnosti, přestože v odůvodnění rozsudku Městský soud v Praze zcela jasně vyložil důvody, pro které shledal rozhodnutí stěžovatelky nezákonné a zároveň výslovně odmítl jako nedůvodné výtky žalobkyně, že rozhodnutí stěžovatelky bylo zatíženo vadou řízení. Nejvyšší správní soud s ohledem na specifickou přírodu dospěl k závěru, že by bylo procesně neúčelné shledat tento důvod kasační stížnosti za rozhodující pro zrušení rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 18. 10. 2005, č. j. 12 Ca 41/2005 – 35. Městský soud v Praze, vědom si této vady, bude v novém rozhodnutí ve věci formulovat výrok svého rozhodnutí ve shodě s jeho odůvodněním. Městský soud v Praze v novém rozhodnutí ve věci rovněž napraví vadu spočívající v nesprávném výroku o náhradě nákladů řízení. Nejvyšší správní soud upozorňuje, že v dané věci měl Městský soud v Praze při takto formulovaném výroku postupovat podle § 10 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a vrátit žalobkyni ze svého účtu poplatky zaplacený kolkovými známkami vylepenými na žalobě ve výši 2000 Kč, protože podle § 11 odst. 1 písm. b) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění platném ke dni podání žaloby, bylo od poplatku osvobozeno řízení ve věci pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, a nikoli jej učinit součástí náhrady nákladů řízení a uložit stěžovatelce povinnost k jeho úhradě.

Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů zrušil podle § 110 odst. 1 s. ř. s. napadený rozsudek Městského soudu v Praze a vrátil mu věc k dalšímu řízení. V něm je Městský soud v Praze vázán podle § 110 odst. 3 s. ř. s. shora vysloveným právním názorem Nejvyššího správního soudu a v jeho intencích žalobu proti napadenému rozhodnutí s náležitým odůvodněním zamítnout. Městský soud v Praze v novém rozhodnutí rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti a o vrácení zaplaceného poplatku žalobkyni (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 2. září 2009

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu